

Keila linna uksest-uksele küsitluse aruanne

Eesmärk ja metoodika

Uuringu disain: Uksest-uksele küsitlus ankeedi alusel. Sihtgrupp: aedlinna (Lõuna- Keila, Loode- Keila, Sopsu- Tooma) elanikud Keilas.

Uuringu tellija: Keila linnavalitsus

Valimi suurus: 82 elanikku

Läbiviimise aeg: 25.05, 27.05 ja 28.05.2020.

Ankeedi koostajad: Ingrid Hermet, Marie Soone, Markko Mäll, Kaisa Esko (Kantar Emor)

Intervjuude läbiviijad: Ingrid Hermet, Markko Mäll, Marie Soone (NutriLoop) ja Timo Suslov ja Inge Angerjas (Keila linnavalitsus).

Raporti koostaja: NutriLoop OÜ

Raporti kontrollija: Kaisa Esko (Kantar Emor)

Sissejuhatus

Keila linna aedlinna elanike küsitlust viidi läbi Lõuna- Keila, Loode- Keila ja Sopsu-Toomla linnaosades kolmel erineval päeval: 25.05, 27.05 ja 28.05. Läbiviijateks olid NutriLoopi konsultandid (Ingrid Hermet, Marie Soone, Markko Mäll) ja Keila linnavalitsuse esindajad (Timo Suslov, Inge Angerjas). Kodusid külastati ajavahemikus 15:00-19:00. Intervjuuks läheneti eelkõige neile, kes viibisid parasjagu aias. **Intervjueeritavaid oli kokku 82.**

Küsitluse eesmärk oli uurida ja analüüsida millised on eramajade elanike biojätmete liigiti kogumise, kompostimise ja komposti kasutamise harjumused ja probleemid.

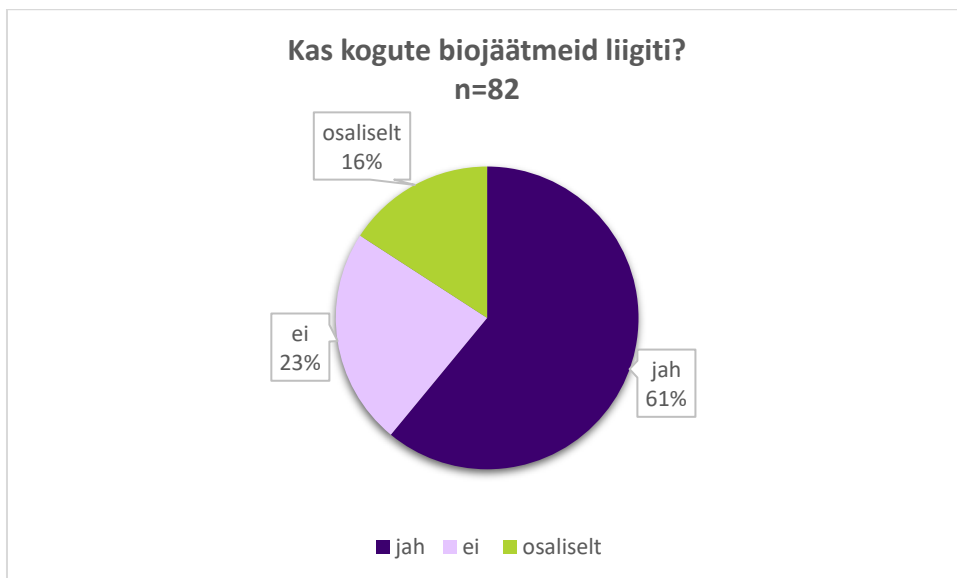
Vastused olid anonüümsed. Üles sai märgitud tänava nimetus ja konkreetse eramaja piirkond.

Metoodika oli ükselt-uksele vestlus ankeedi alusel, mida intervjueerijad täitsid küsitlemise hetkel.

1. Biojätmete liigiti kogumine

Esimesena küsiti, kas intervjueeritav kogub biojätmeid liigiti. "Jah" vastasid 50 (61%) inimest, "ei" 19 (23%) ning "osaliselt" 13 (16%) Keila linna elanikku.

Võrdluseks: Kantar Emor läbiiviidud uuringust (eramaja elanike valim: 327) selgus, et eramajade elanikest 72% koguvad biojätmeid liigiti. Tulemused ei erine oluliselt ning jäävad samasse suurusjärku.

Uuringus defineerisime biojätmed järgmiselt: toidujätmed, oksad, lehed, muru, kondid. Kontide kohta uurisime eraldi kuna tihti neid komposti ei panda. Selgus, et see kehtib üldiselt loomsete jätmetele.

Märkimisväärne on see, et vestluse käigus oli vaja algset kirjepandud vastust üsna tihti muuta, kuna mõiste "biojätmed" oli erinevalt mõistetav. Tihtipeale öeldi esimese vastusena "jah, kogun liigiti", kuid vestluse käigus tuli välja, et mõeldi näiteks vaid toidujätmeid või ainult lehti/muru. Oli ka

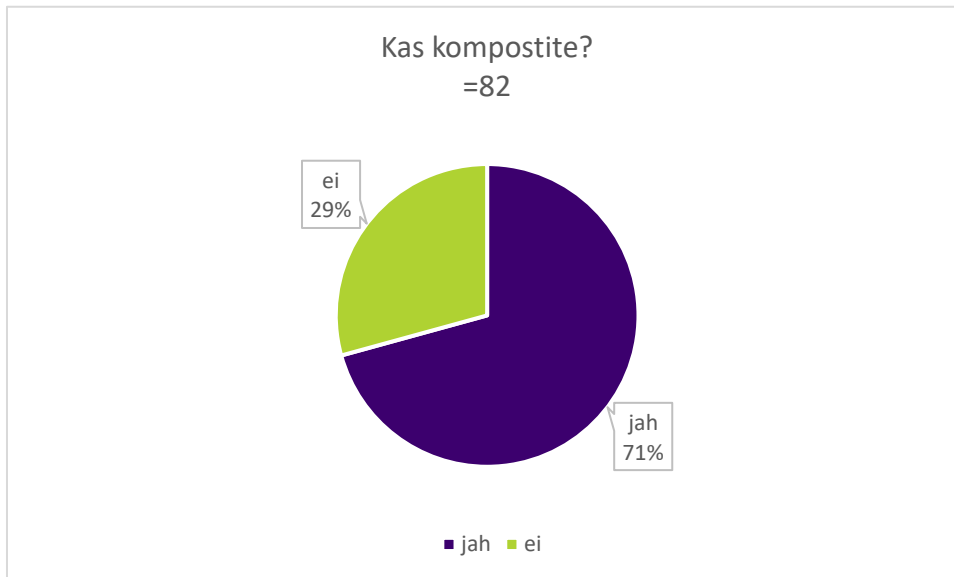
vastupidiseid olukordi, kui algselt vastati “ei kogu”, kuid tegelikult kompostiti aianurgas toidujäätmed. Seda sai täheldatud just vanema generatsiooni puhul, kelle jaoks toidujäätmete olmejäätmetesse viskamine ei olnud harjumuspärane ning kuskil ikka mingi anum ja eraldi hunnik biojäätmete jaoks nurgas oli.

Sellest võib järeldada, et **teadlikkus biojäätmete mõiste kohta ei ole hea.**

Mõned üksikud ütlesid ka, et neil ei tekigi toidujäätmeid. Siin võib olla põhjuseks kartus, et nende andmed lähevad kuhugi registrisse või halvemal juhul võib järgneda isegi ettekirjutuse oht.

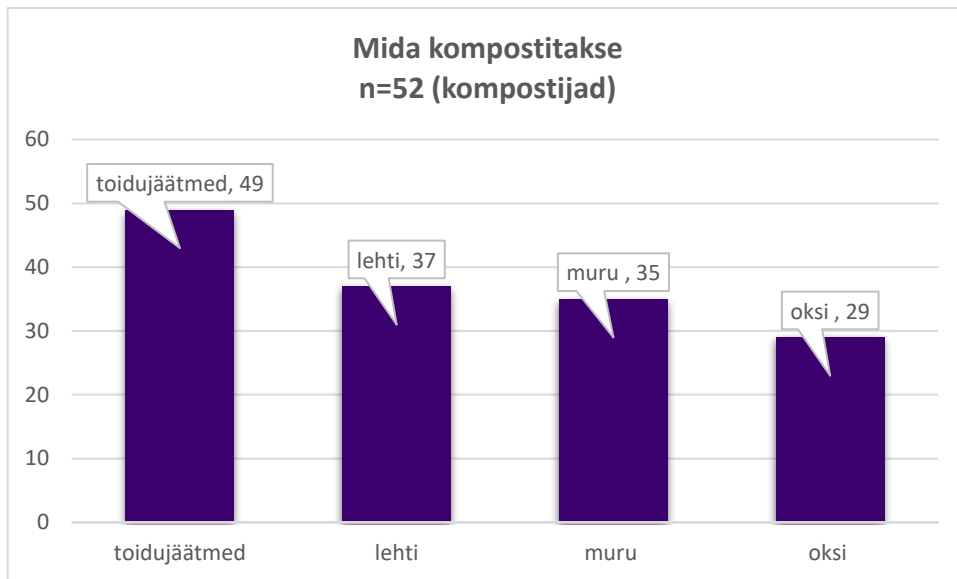
2. Biojäätmete kompostimine

Biojäätmeid kompostib 58 (71%) vastanutest. 24 (29%) vastanutest ei komposti oma aias. Kantar Emori järgi kompostivad eramaja elanikest (valim: 327) 78%.

Kui vaadata lähemalt liigiti kogujaid, siis liigiti kogumine ei tähenda eramajade elanike puhul tingimata kompostimist. 63-st liigiti kogujast (k.a osaliselt) kompostivad 57 (90%) inimest mingit liiki biojäätmeid, 6 (10%) neist ei komposti, vaid kasutavad muid erinevaid käitlusviise, mis on loetletud punktis 10.

Toidujäätmeid kompostivad 49 (29%), lehti 37 (25%), oksi 29 (19%), muru 35 (23%) ja konte 1 (1%) vastanutest. Paljud vastajad kompostivad erinevaid liike biojäätmeid.

3. Biojätmete jäätmejaama viimine

Jäätmejaama võimalusi kasutavad majapidamised biojätmete puhul järgmiselt: 16 (20%) inimest viib sinna oksi, 9 (11%) lehti, 1 (1%) muru.

Mitte midagi ei vii jäätmejaama 62 (75%) vastanut. Muudel juhtudel viiakse sinna värve, ohtlikke jäätmeid, reklaamtrükiseid, paberit, pappi.

4. Muud käitlusviisid

Selge sõnaga mainisid 10 (12%) inimest, et nad panevad biojätmeid segaolme konteinerisse. Muude käitlusviiside all nimetati okste põletamist (12 elanikku, 15%), lehtede mahajätmist või põõsa ja auku panemist (9 elanikku, 11%).

Kuuel juhul (7%) väideti ka, et toidujäätmed sööb koer kas terves ulatuses või osaliselt (loomsed jäätmed) ära. Kolmel (4%) juhul mainiti, et kõik toidujäätmed viiakse maale.

1 vastanu mainis ka, et ta paneb toidujäätmed olmesse, sest vastasel korral ei saa segaolme konteiner täis. 1 ütles ka, et paneb olmesse kuna kunagi nägi, et biojätmetele järgi tulnud auto pani liigiti kogutud biojätmed ja olmejäätmed samasse autokasti.

5 (6%) vastanut mainisid, et neil on liiga vähe ruumi aias kompostri või ka toas liigiti kogumise jaoks.

5. Motiveeritus

41 (50%) inimest andsid oma kontaktid ja ütlesid, et on huvitatud osalema kompostimise projektis, kus KIKi ja Keila linna toetusel tasutakse 85% komposteri ostuhinnast ning neid motiveeriks kompostimise vahendite olemasolu. **Huvitav tähelepanek, et kompostri soetamisest tasudes vaid 15% ostuhinnast olid huvitatud paljud, kes esialgu enne selle võimaluse kohta kuulumist, nimetasid mitmeid erinevaid põhjuseid miks nad ei komposti ega kogu liigiti.** Näiteks inimesed, kes algselt töid põhjenduseks ruumi puuduse või asjaolu, et biojätmeid tekib liiga vähe, soovisid hiljem kompostrit soetada.

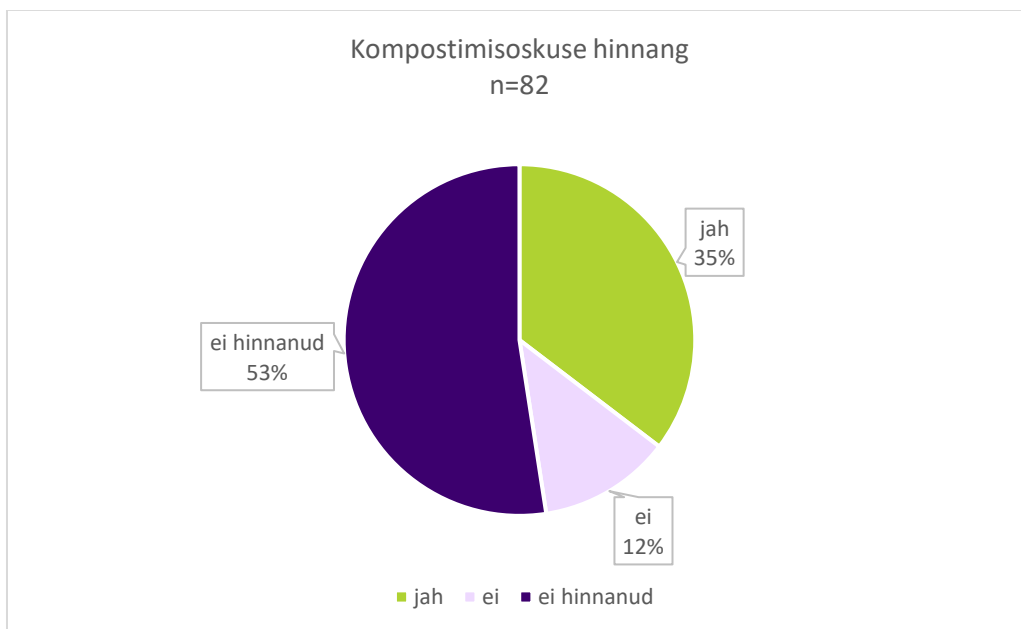
Järeldus: **hinnatundlikkus** valdkonna osas.

Teine võimalik järeldus: **inimesed, kes ei pööra biojäätmetele erilist tähelepanu, on tegelikult valmis aktiivselt panustama kui nende tähelepanu teemale suunata ja pakkuda algset toetavat tõuget.**

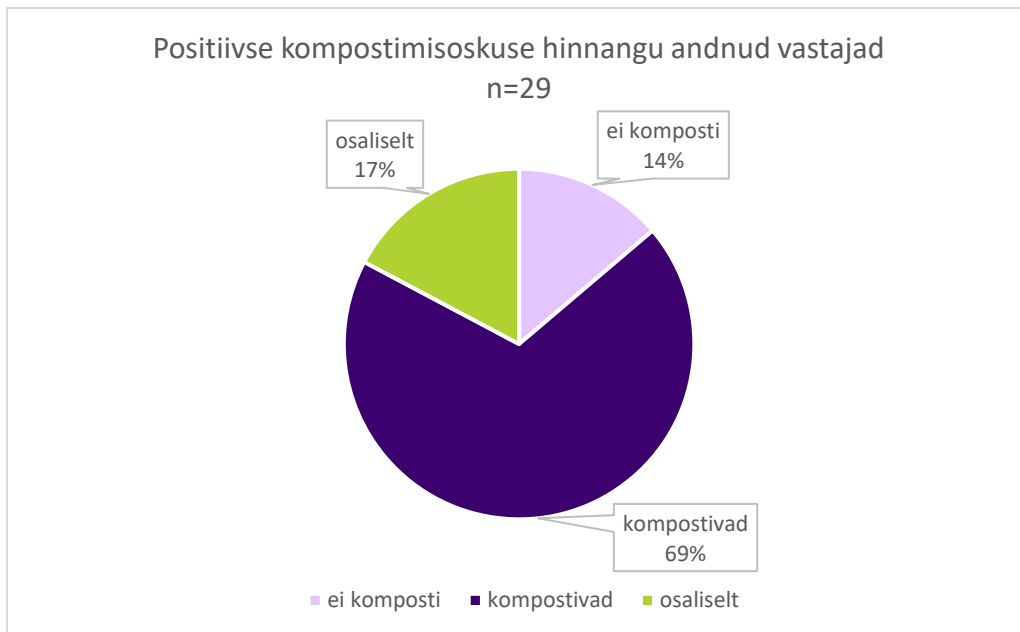
Neljal juhul (5%) vastati, et neid motiveeriks biojätmete äravedu ning nad pigem ei soovi ise kompostida.

6. Kompostimisoskused

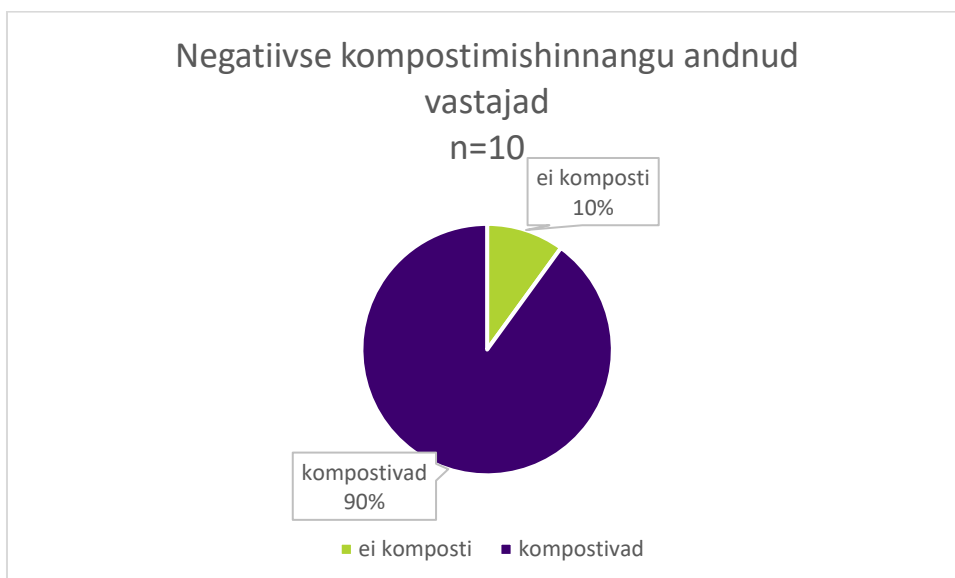
29 (35%) inimest hindasid oma kompostimise oskust positiivselt ja ütlesid, et nende hinnangul on neil olemas selleks vajalikud oskused. Kümme (12%) inimest ütlesid, et neil ei ole olemas vajalikke oskusi kompostimiseks. Ülejäänud inimesed (53%) ei näinud oma oskustes probleemi või otsustasid oma kompostimisoskust mitte hinnata.

20 (69%) inimest, kes hindasid oma kompostimisoskust heaks, kompostivad oma ainurgas ja põhiline biojätmete liik on toidujäätmed. Üks nendest kompostib vaid muru. Ülejäänud elanikud kompostivad osaliselt (mõnda biojätme liiki või ei komposti üldse) kuid 9 (14%) neist ei komposti /ei kogu biojätmeid liigiti või teeb seda osaliselt.

Kümnest (12%) inimesest üks, kes oma kompostimisuskust halvaks hindas, biojätmete liigiti kogumisega ka ei tegele. Samas ülejäänud üheksa (90%) tegelevad kompostimisega - seitse (24%) neist toidujätmete kompostimisega ja kaks (2%) lehtede kompostimisega.

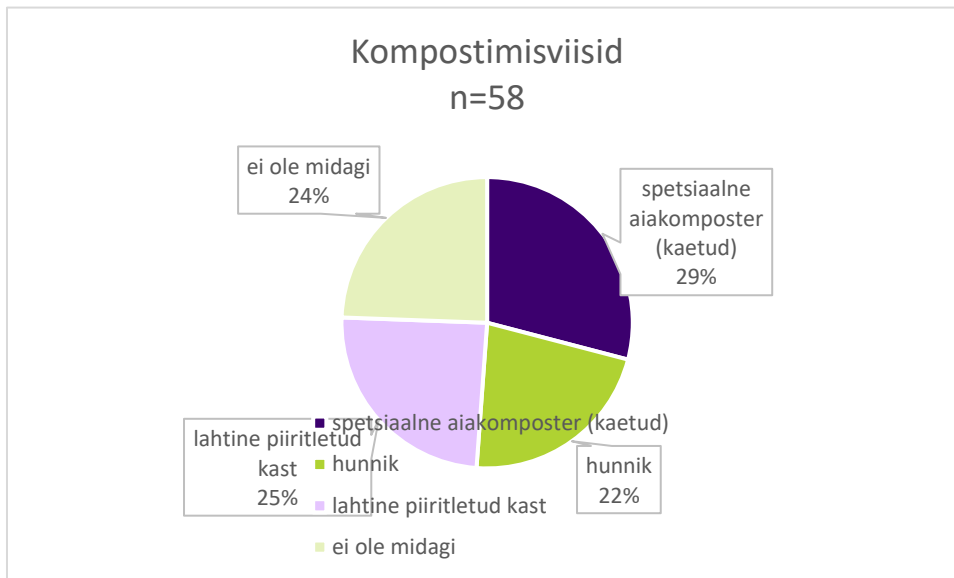

Fakt, et üle poole inimestest otsustas oma kompostimisuskust mitte hinnata, **võib tähendada, et teadlikkus kompostimise kohta on madal ning ebakindlus teema suhtes tekitab soovi mitte vastata.**

Kompostimisuskuste olemasolu ei pruugi veel tähendada, et kompostitakse - seda teevad 68% vastanutest.

7. Kompostimisviisid

Majapidamiste kompostimisvahendid varieerusid lihtsast hunnikust spetsiaalse kaetud poest soetatud kompostrini. 25 (29%) inimesel on spetsiaalne kaetud aiakomposter, hunnik biojätmete jaoks on 19 (22%) inimesel. Lahtine piiritletud kast on 21 (24%) inimesel. 22 elanikul (25%) ei ole kompostimiskohta või vahendit. Seitsmel (12%) majapidamisel on olemas mitu erinevat varianti (hunnik ja spetsiaalne aiakomposter või piiritletud kast ja hunnik või piiritletud kast ja spetsiaalne aiakomposter), ühel majapidamisel on olemas kõik kolm kompostimisvarianti.

8. Komposti kasutamine

Kuna kompostimine pole lõplik eesmärk, vaid tähtis on ka see, kuidas seda komposti kasutatakse, küsiti elanikelt ka selle kohta. Komposti kasutab lillepeenral 46 elanikku (40%), mis oli ka kõige populaarsem vastus, teisel kohal oli kasutamine toidukasvatamisel ehk 43 inimest (37%) kasutab komposti peenratel või kasvuhoones. Augutäiteks läheb saadud materjal 19 majapidamises (16%). Valminud komposti ei kasuta üldse 8 (7%) majapidamistest. Komposti kasutatakse tihtipeale ka erineval otstarbel.

Võrdluseks Kantar Emori uuringust selgus, et kompostivatest inimestest kasutavad 66% taimede kasvatamisel, kuid spetsiifiliseks ei küsitud kas tegu on toiduks kasvatavate taimedega või lihtsalt ilutaimedega. Sisuliselt on need suurusjärgud sarnased. Kantar Emori uuringust selgus, et 21% laotavad materjali oma territooriumile laiale, kui komposter täis saab ning 10% mainivad, et komposter on küll olemas, kuid sellele pole sihipärast kasutust. Ehk mõlemal juhul pole tegu sihipärase kasutamise, mida saab võrrelda „augu täitmisega“ antud uuringus.

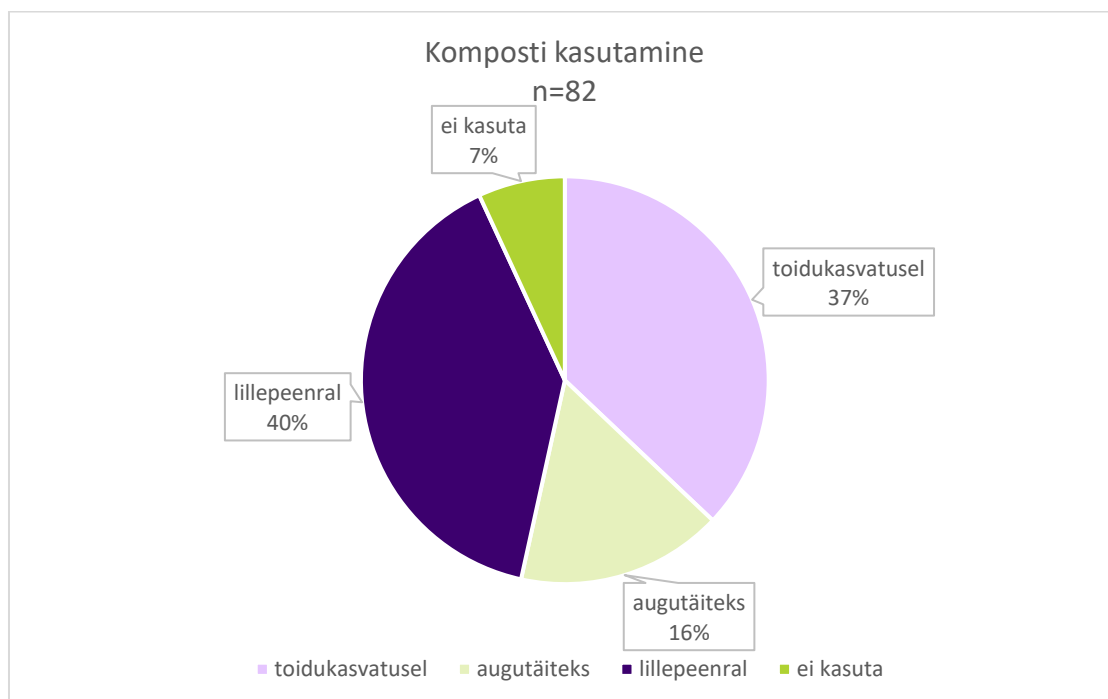
Tähelepanuväärne on ka see, et Keila on paepealne linn ja majaanikud on tihti hädas õhukese mullakihiga ja aiamaal ostetakse üsna tihti juurde. Komposti kohapealne valmistamine aitab poest ostetavaid tooteid asendada.

Läbivalt oli vastanute sõnul probleemiks pikk, tihti mitu aastat kestev kompostimise tsükkel. See näitab, et kompostimine on valdavalt passiivne tegevus ja õhutamist, erinevate materjalide

kombineerimist ei toimu. Siin võib olla ka probleemiks ka selle tegevuse ebamugavus- hunnikut on raske segada ja puuduvad vajalikud oskused.

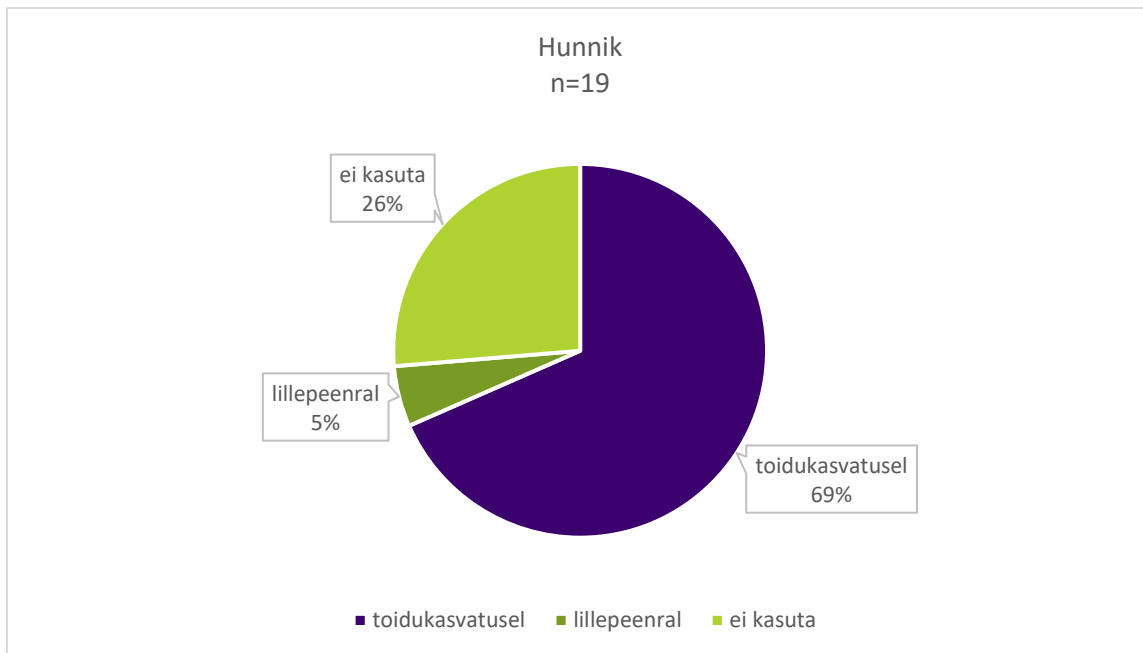
Jäi kõlama ka tõsiasi, et liha ja konte üldjuhul ei lisata komposti. Samuti kardetakse kompostimise juures närilisi ja usse.

Kompostimise protsessi puhul jäi kõlama teatud ebakindlus ja pigem jäetakse materjal kuskile seisma ja sellega väga teadlikult ei tegeleta - võetakse seda kui naturaalselt lagunemisprotsessi, mis ei vaja väga sekkumist ja võtab palju aega. Kui intervjuu ajal ei olnud inimesel parasjagu kiire, siis kasutati võimalust tutvustada plaanitatavat biojätmete ringmajandusmudelit Keila linnas. Tagasiside oli praktiliselt alati positiivne ning inimesed olid väga huvitatud taolisest kompostist, kui seda saaks soodsalt soetada. Taaskord jäi silma hinnatundlikkus teema osas.

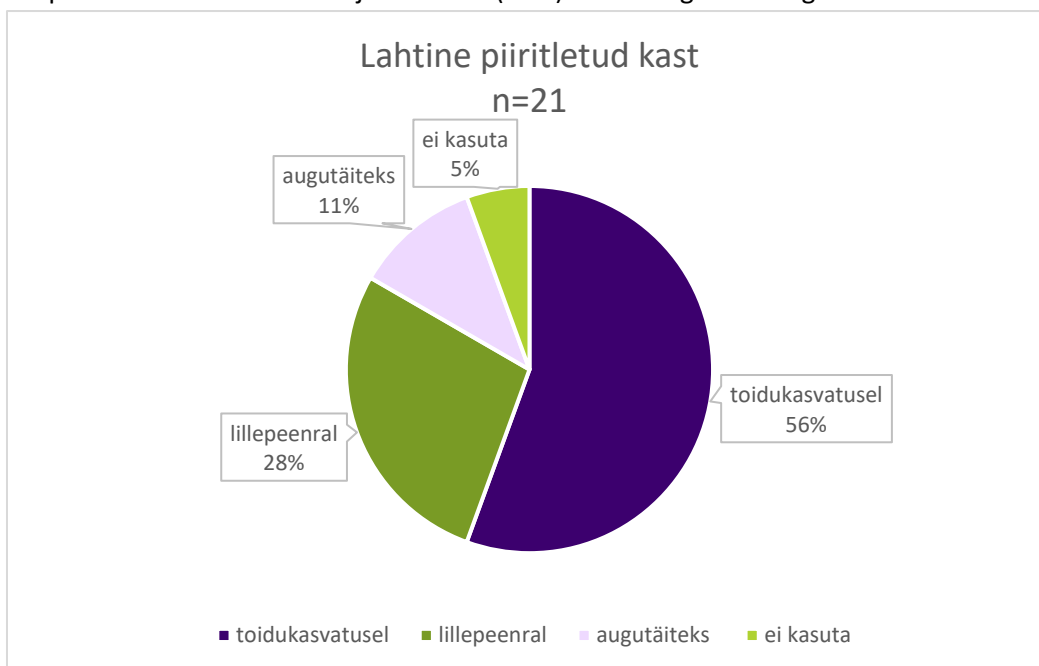

Järgnevalt on välja toodud ka komposti kasutamise viisid vastavalt kompostimise meetodikale.

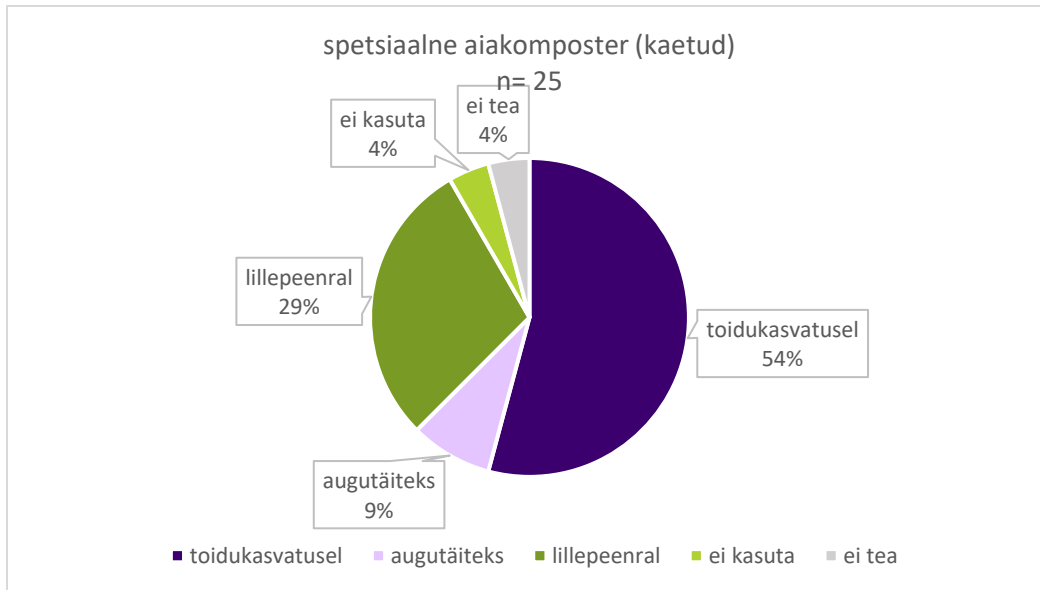
Neil, kel on hunnik, kasutavad 13 (69%) juhul saadud komposti toidukasvatamisel, viiel juhul (26%) ei kasuta üldse ja ühel juhul kasutavad lillepeenral (5%).

Kel on lahtine piiritletud kast kasutavad komposti kõige enam toidukasvatusel - 10 elanikku (89%) lillepeenras viiel juhul (11%) ning augutäiteks kaks inimest.

Spetsiaalse komposti omanikest 13 (54%) kasutavad saadud komposti toidukasvatusel, lillepeenras seitse elanikku (29%), augutäiteks kaks (9%) elanikku, ja üks elanik ei kasuta tekkivat kraami üldse. Üks inimene vastas, et tal on komposter alles esimest aastat ja ta ei tea, kuidas seda kasutab veel, kuna kahtleb, et see õigesti töötab.

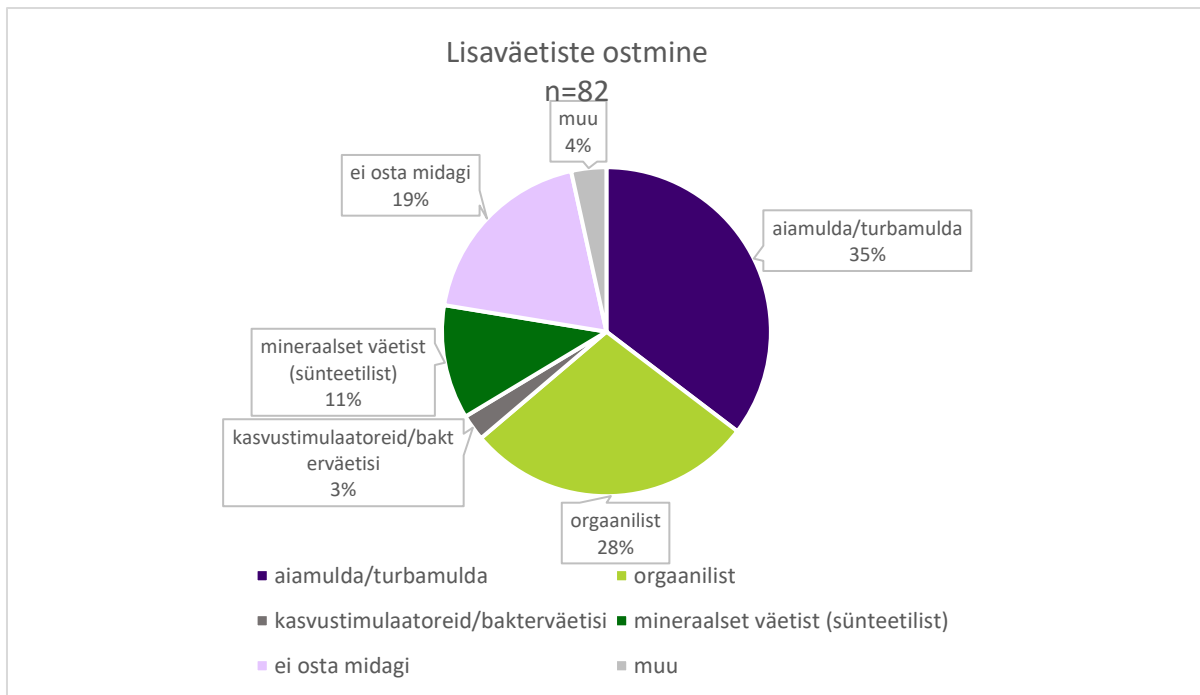
Üldjuhul kompostosti kasutamise ja kompostimisviisi vahel märkimisväärset seost ei täheldatud.

Märkus: siin toodud andmed võivad olla kallutatud tulenevalt asjaolust, et me lähemesime teadlikult õues viibivatele inimestele. Need, kes toimetavad keset päeva aias, on üldjuhul aktiivsemad ning suurema tõenäosusega huvitatud erinevatest aiatoimingutest nagu kompostimine ja taimekasvatus.

9. Milliseid tooteid kasutatakse lisaks

Elanikud ostavad lisaks erinevad tooteid oma aia tarbeks. Mitmed vastajad ostavad rohkem kui ühte liiki toodet. 41 inimest (35%) ostab lisaks aia või turbamulda. Orgaanilist väetist ostab juurde 33 inimest (28%). 22 (19%) elanikku ei osta midagi. Kantar Emori järgi ostavad orgaanilist väetist juurde 50% vastanutest ning orgaanilist ja mineraalselt väetist mõlemat 35% vastanutest.

Vähem populaarsed on sünteetilised väetised, mida ostavad 13 (11%) majapidamist. "Muu" alla kuuluvad erinevad lille - või muruväetised, mida eelistavad 4 (4%) leibkonda. Kantar Emori uuringust tuli välja ka see, et 92% inimestest kasvatab oma aias mingit toitu ja neile pigem meeldivad aiatoimetused. Seega on potentsiaal komposti kohapealseks kasutamiseks suur.

Elanikud, kellel on aianurgas spetsiaalne kaetud komposter, ostavad kõige enam poest juurde aia- ja turbamulda - 14 (56%) elanikku. Kuus (24%) ostavad orgaanilist väetist (kanakaka, vihmaussikompost vms). Viis (20%) inimest ei osta poest midagi juurde.

Paljud vastanutest ütlesid esialgu, et nad ei osta väetisi juurde, kuid siis hakkasid rääkima kuidas nad panevad taimedele kanakakat, hobusesõnnikut või mõnda kasvusubstraati. Järeldus: **väetise mõiste seondub paljude jaoks vaid keemiliste väetistega** ning orgaanilisi väetisi nähakse täiesti eri liiki tootena. Seda tasub arvesse võtta, kui tulevikus hakatakse biojätmetest valmistatud tooteid turustama.

Kantar Emori uuringus vastati järgmisele küsimusele üldiselt positiivselt (72%, n= 300): „Kas oleksite valmis jaekauplusest ostetava mulla välja lokaalse kogukonna komposti vastu, kui uues kohalikus väärimisjaamas tagataks selle puhtus ja kvaliteet?“. Samas väljendati kommentaarides tihti, et see peab olema puhas ja kvaliteetne ja väljendati ka hinnatundlikkust. Sellest võib järeldada, et huvi on keskmisest suurem, kuid biojätmetest valmistatud tooted on hetkel veel halva mainega ja tekitavad kahtlusi.

10. Lisainfo soov

Küsitati, et kust hetkel saadakse lisainformatsiooni ja milline on eelistatud lisainfo saamise allikas. Vastati, et nendeks on Keila leht (41 inimest, 50%) ning Keila veebileht (15 inimest, 18%), E-kirjaga soovib infot 11 (13%) inimest, praktilist infopäeva soovivad 8 (19%) inimest, infolehti (sh trükitud materjali) 5 inimest (6%), näidiskompostreid 3 (4%) inimest. Raadio teel soovib infot saada 1 (1%) inimene. Kõige eelistatum ja populaarsem viis lisainfo saamiseks on Keila leht.

Kokkuvõte ja soovitused

Intervjuusid läbi viies oli märgata ebakindlust biojätmete liigiti kogumise ja kompostimise osas. Võib järeldada, et infopuudus ja oskuste puudumine on probleem. Kompostimise edukus sõltub eelkõige oskuslikust jätmete sorteerimisest. Seega, soovitame esiteks **selgitada erinevate biojätmete liike ja teha selgitustööd, millised jäätmed kuuluvad biojätmete konteinerisse.**

See, et üle poolte elanikest ei soovinud üldse oma kompostimisostust hinnata või jäid vastates kõhkleva, näitab tõenäoliselt seda, et **puuduvad teadmised, milliseid oskusi on üldse selleks vaja.** Nagu uuringust mitmel juhul ka selgus, on kompostimine inimeste jaoks pigem passiivne tegevus, mitte aktiivne mõtestatud tegevus. Juba selle teabe inimesteni viimine on esimene samm, et kompostimine muutuks populaarsemaks ja annaks väärt komposti näol ka tulemusi. Kuna Keilas on piirkonna eripärast tulenev õhuke mullakiht ja palju ostetakse poest aiamaulda, siis on kasulik teadmine, et selle asemel on saab kasutada isetehtud komposti. Lisaks ka toidukasvatamisel ja lillepeenardes väetisena. Kui selgitada selget kasu inimestele, siis on võimalik pakkuda ka koolitusi, et kompostimine oleks meeldiv ja arusaadav tegevus.

Eramajade juures kompostimine saab olla tunduvalt ulatuslikum. Nii kompostimise kui ka liigiti kogumise edendamiseks tuleks kasuks ka **praktilised töötoad.** See pakub visuaalset pilti tegevusest ja annab inimestele esmase tõuke. Kaasa aitaks ka **kohalike entusiastide leidmine ja väljakoolitamine,** et tagada kompostimise jätkusuutlikkus ka edaspidi.

Küll aga selgus fookusgruppide vestlusest, et ainult jätmeteemalisele üritusele ei pruugi inimesed kohale tulla. See tasub siduda mingi sarnase valdkonna (kohaliku toidu turg) või suurema üritusega nagu Keila Linna päevad, et vähemalt alguses tekitada inimestes huvi. Kui tegeleda pidevalt kompostimise populariseerimisega, siis on tõenäoline, et kohalikud aktivistid hakkavad ka ise sellega rohkem tegelema ja teavet edasi viima, kuid algne tõuge võiks tulla linnalt.

Palju oli näha inimeste seas ka tunnetust, et kompostrid on liiga kallid. Hinnatundlikkust saab vähendada **linnapoolse abiga,** müües inimestele kompostreid jaehinnaga võrreldes odavamalt. Lisaks tasub selgitada ka, et olmejätmeid tekib biojätmeid eraldi kogudes vähem ning need ei lähe haisema, mistõttu võib olmejätmete veo sagedust ka lõpuks vähendada. Näriliste ja usside vastu aitavad spetsiaalsed kompostrid, mis on maast tõstetud (trummelkompostrid), alt suletud või sellise aluspinnaga, kus all on võre. Oluline on kompostrite valimisel ka õhu juurdepääs, sest tihti inimesed unustavad materjali segada või see on füüsiliselt raske.

Kantar Emoriga läbiviidud fookusgruppide intervjuudest selgus, et liigiti kogumine nõuab **pidevat teavitustööd.** Ka käesolevast uuringust selgus, et üks parimatest kanaliteks sellise teabe jagamiseks peetakse Keila lehte, eriti just soovitakse lehe vahel näha keskkonnateemalist eriväljaannet. Täpsustati ka, et see info jagamine peab olema pidev, sest muidu see unustatakse ja pidev info jagamine lisab sellele olulisust.